

เบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศ การควบคุมโรคเบาหวานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมภาวะเบาหวานในชุมชน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่ายจากประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านศรีคอนชัย ตำบลบ้านธิ จังหวัดลำพูน จำนวน 208 คน เป็นกลุ่มผู้นำชุมชน 55 คน กลุ่มที่เป็นโรคเบาหวาน 19 คน และกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน 134 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านการป้องกันและควบคุมภาวะเบาหวานในชุมชน ข้อมูลด้านการได้รับบริการสุขภาพ รวมทั้งประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมภาวะเบาหวานทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม โดยพบว่าผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมสม่ำเสมอมากที่สุดในขั้นตอนการร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการ ได้แก่ เรื่องการร่วมลงทุนในการทำกิจกรรมที่ไม่ใช่ตัวเงิน คิดเป็นร้อยละ 63.64 และร่วมบริจาคเงินหรือทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม ร้อยละ 60.00 รวมทั้งร่วมหาแหล่งทุนต่างๆ ในชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมร้อยละ 40.00 ตามลำดับ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า เหตุผลของการมีส่วนร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน สำหรับขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมสม่ำเสมอ น้อยที่สุด คือ ขั้นตอนการร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการ ได้แก่ การร่วมค้นหาความต้องการของกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 18.18 รองลงมาเรื่องการสำรวจข้อมูลกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 14.55 และการวิเคราะห์ผลการคัดกรองเพื่อจำแนกความเสี่ยง ร้อยละ 12.73 ตามลำดับ นอกจากนี้เหตุผลของการเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยในขั้นตอนการค้นหาปัญหาภาวะเบาหวานในชุมชนของผู้นำชุมชนเพราะผู้นำชุมชนส่วนหนึ่งเข้าใจว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของ อสม. ที่ได้รับการอบรมและได้ผ่านการฝึกทักษะเฉพาะจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนงานโครงการ พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมทำทุกกิจกรรมในขั้นตอนนี้ โดยพบว่า กลุ่มป่วยและกลุ่มเสี่ยงได้รับบริการสุขภาพจากผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอมากที่สุดในเรื่องการได้รับความรู้เรื่องโรคเบาหวาน ร้อยละ 84.21 และ 81.34 ตามลำดับ

ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมภาวะเบาหวานในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้โอกาสแก่ผู้นำชุมชนในการทำกิจกรรมป้องกันและควบคุมภาวะเบาหวานในชุมชนโดยการประยุกต์แนวคิดกระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของคนไทย เพราะมีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ก่อให้เกิดการยอมรับของประชาชนและมีการปฏิบัติที่ยั่งยืนในการดูแลสุขภาพโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

Diabetes Mellitus continues being a significant public health problem of the country, community involvement is thus an essential ingredient for effectiveness diabetes control. This descriptive study aimed to investigate the participation of community leaders regarding prevention and control of diabetes mellitus. The sample was selected using simple random sampling from people living in Sridonchai Village, Banthi subdistrict, Lumphun province. The 208 sample was divided into 55 community leaders, 19 people with diabetes mellitus and 134 who were a group at risk of diabetes mellitus. Data collection was conducted using an interview form including: general information, data of prevention and control of diabetes mellitus, data of health services, and focus group discussions guideline. Obtained data were analyzed using descriptive statistics as well as contents analysis.

Results of the study found that the community leaders participated in all steps of prevention and control of diabetes mellitus. They had been the ones who most regularly participated in financial support activities of the projects including the non-financial activities (63.64%) and donations from their personal budgets (60.00%) as well as seeking the financial support for those activities (40.00%). Findings from focus group showed that the reasons for this participation among the community leaders included cooperative problem solving and village unity enhancement. However, the community leaders were least regularly participated in assessing problems, cause of problems, and needs such as participation in assessing needs of the risk group and the patients (18.18%), the data survey of the risk group (14.55%), and analysis of risk screening (12.73%). The reason for less participation in exploring problems of diabetes mellitus among the community leaders was that they thought such exploration should be a direct role of health volunteers, who had trained special skills from public health staff. The study also revealed that the community leaders fully participated in all activities of implementation step. This step illustrated that the risk group and the patient regularly received health services from the community leaders in terms of diabetes mellitus knowledge (84.21% and 81.34%, respectively).

These results remarkably indicate the significance of community participation in effective diabetes control. Community leaders should have a chance to take part in prevention and control of diabetes mellitus. Such participation should be based on Thai participatory development process, which is in consonant with Thai community context, contributing to community acceptance and sustainable health care practice by people and for people.